

ONDERWIJS Pedagoog is bang voor bureaucratische rompslomp Nationaal Programma Onderwijs

'Onderwijs schiet weinig op met miljarden coronageld'

Met 8,5 miljard euro de leerachterstanden wegwerken? Onzin, vindt pedagoog Marcel van Herpen. Achterstand ten opzichte van wie? Hij vreest dat de berg geld verkeerd terechtkomt en dat het onderwijs er uiteindelijk weinig mee opschiet.

Ivo Laan
i.laan@mediahuis.nl

Uitgeest ■ Van Herpen is een van de meest gevraagde sprekers op scholen en in het onderwijs. In zijn nieuwe boek 'Werk voor de reünie' pleit de pedagoog voor een radicaal andere aanpak van de 'problemen' in het onderwijs. Zijn er eigenlijk wel problemen? Ja, die zijn er, zegt Van Herpen. Kansengelijkheid, thuiszitters, leerlingen die slecht lezen en rekenen. Maar politici en media vergroten die problemen uit en scholen gaan daarin mee want problemen betekenen geld. Terwijl veel oplossingen juist leiden tot nieuwe problemen, is kort door de bocht de samenvatting van Van Herpen.

Gemiddeld

Het gaat al mis bij de analyse over de leerachterstanden, vindt Van Herpen. Maar daar is toch gedegen wetenschappelijk onderzoek naar gedaan, klopt dat dan niet? „Die onderzoeken zijn niet allemaal onzin. Maar waar wordt onderzoek naar gedaan? Als je het vanuit een klas bekijkt kun je vrij makkelijk zien hoe een leerling het doet ten opzichte van het gemiddelde. Wie heeft een gemiddeld kind? Niemand toch? Kinderen volgen hun eigen ontwikkeling. Sommige leerlingen zijn juist harder gegaan in dit coronajaar met veel thuisonderwijs dan ze anders waren gegaan. Terwijl anderen hebben het relatief slecht gedaan omdat hun thuissituatie zo belabberd was. En alles wat er tussenin zit.” In ons leerstofjaarklassensysteem (klassen op leeftijd) is alles zo strak op leeftijd georganiseerd dat het meteen als probleem wordt ervaren als lessen uitvallen, vindt Van Herpen. „Ga je uit van de natuurlijke ontwikkeling van leerlingen, dan ga je verder waar je was gebleven en spreek je niet over achterstand.”

Schaduwonderwijs

Zijn de scholen nog aan het bijkomen van maanden thuisonderwijs, nu zijn ze alweer hard aan het werk om voor de zomer aan te geven bij het ministerie hoe de leerlingen ervoor staan en hoe ze die willen bijspijkeren. Een hoop gezucht en gesteun op scholen omdat die periode wel erg kort is om te bepalen wat er nodig is. Hoe scholen de leerlingen bijspijkeren mogen ze niet helemaal zelf bepalen. Het ministerie levert een 'menukaart' met methodes die wetenschappelijk bewezen zijn, zo luiden de randvoorwaarden om voor de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs in aanmerking te komen. Voor het ministerie is de eindtoets dit jaar een nog belangrijkere graadmeter waarmee de

Marcel van Herpen: „Leerachterstand door corona? Ten opzichte van wie?”

FOTO RONALD GOEDHEER

„
 Ik voel me soms wel de Omtzigt van het onderwijs

onderwijsinspectie kan zien hoe corona de prestaties heeft beïnvloed. „Het is allemaal georganiseerd vanuit vrouwen. Bovendien faciliteer je een hele industrie met schaduwonderwijs die profiteert van de zogenaamde uitval van kinderen. Kinderen die steeds vergeleken worden met anderen en minder goed presteren, raken eerder gedemotiveerd. Vanuit mijn filosofie kun je niet blijven zitten, je gaat verder waar je bent. Zolang we geen systeem hebben waarbij leerlingen wiskunde op vmbo-

niveau kunnen doen en Engels op havoniveau, raken leerlingen inderdaad gemakkelijk gedemotiveerd als je als school kijkt naar gemiddelde prestaties.”

Ruimte

Toch gaat dat met de huidige aanpak wél gebeuren. Van Herpen wil af van de eindtoetscores als beoordeling van de 'achterstand' bij leerlingen. Wat moet er dan wél gebeuren? „De leraar moet de ruimte krijgen. Ik ben voorstander van een Deltaplan Onderwijs waarin wordt gegarandeerd dat de leraar zijn werk in alle rust kan doen. Die menukaart van het ministerie leidt alleen maar tot een enorme bureaucratie, met allemaal bureautjes eromheen. Met nulmetingen en alleen maar controle op waar het geld is gebleven. Scholen zijn nu bezig met de formatieplannen. Dus gaan ze personeel aannemen om achterstanden weg te werken dat ze misschien helemaal niet nodig hebben. Terwijl straks de leraren er dus niet meer zijn op plekken waar ze wél nodig zijn. Daarnaast zorg je er op deze manier voor dat onderwijspersoneel zich duurder extern laat inhuren.” Het ministerie heeft niets ge-

leerd, stelt Van Herpen. „We hebben jaren geleden de commissie Dijsselbloem gehad die het onderwijs onderzocht: geef leerkrachten de ruimte, was een van de conclusies. En wat gebeurt er nu? Met die voorgeschreven menukaart waar scholen zich aan moeten houden, komt het ministerie wéér het schoolgebouw binnen. De overheid gaat daar niet over. Die moet de randvoorwaarden regelen zoals de gebouwen. Leerkrachten zijn hbo-opgeleide mensen. Geef die meer zeggenschap over wat er in hun klas gebeurt.”

Leefachterstand

Daarnaast moeten de leerkrachten niet van zichzelf verwachten dat ze problemen oplossen die ze niet op kunnen lossen. Zoals kinderen van wie de ouders slecht Nederlands spreken en die hun kinderen nauwelijks kunnen helpen met school. „Dat is geen leerachterstand, maar een leefachterstand. Dat is dus aan de overheid om op te lossen.” In die redenering zou een deel van die miljarden euro's ook naar ouders toe moeten? „Ja, precies. Daar hangen die levens van die kinderen vanaf. Dat je als dubbeltje niet zomaar kwartje kan worden, dat

Hoeveel geld is er straks beschikbaar?

Moeten scholen een plan indienen om leerovertraagging aan te pakken? Het ministerie kan zich eigenlijk niet voorstellen dat er scholen zijn die geen gebruikmaken van het subsidiegeld uit het Nationaal Programma Onderwijs.

Scholen moeten een schoolscan maken waarin ze aangeven hoe het gesteld is met de prestaties van hun leerlingen in coronatijd. Elke basisschool ontvangt ontvangt gemiddeld 180.000 euro extra. Per middelbare school is 1,3 miljoen euro extra beschikbaar. Het geld, in totaal 8,5 miljard euro, waarvan 6 miljard voor basis- en voortgezet onderwijs, is bedoeld voor de komende tweeënhalf jaar. Vanuit het onderwijs is gepleit voor structurele oplossingen. Het kabinet laat weten dat die beslissing aan een nieuw kabinet is.

„
 De leraar moet de ruimte krijgen van de overheid

ondervang je niet even met een talentprogramma. Dan moet je kijken welke kinderen echt serieus minder kansen krijgen.”

Honderden lezingen van Van Herpen verder, er verandert nog weinig in het onderwijs. Voelt Van Herpen zich een stoorzender? „Ik voel me soms wel een beetje de Omtzigt van het onderwijs. Ik ga uit van de ecologische pedagogiek, de natuurlijke ontwikkeling van kinderen. Het is toch bizar dat dat een tegengeluid is geworden?”